

XXVI Międzynarodowa Konferencja Naukowa *Polsko-białoruskie związki kulturowe, literackie i językowe, Wisznice, 22–23 VI 2017*

W dniach 22–23 VI 2017 r. w Wiszniach (województwo lubelskie, powiat bialski) odbyła się XXVI Międzynarodowa Konferencja Naukowa z cyklu *Polsko-białoruskie związki kulturowe, literackie i językowe*. Organizatorami tegorocznej edycji byli: Zakład Białorutenistyki Instytutu Filologii Słowiańskiej Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Zakład Historii Krajów Europy Wschodniej Instytutu Historii UMCS, Zakład Edukacji Międzykulturowej Instytutu Pedagogiki UMCS, Polskie Towarzystwo Białorutenistyczne, Stowarzyszenie „Razem dla Wisznic” oraz Gminna Biblioteka Publiczna w Wisznicach.

Na konferencję zgłosiło się ponad pięćdziesięciu naukowców z sześciu krajów: Polski (Lublin, Warszawa, Białystok, Poznań, Opole i Kraków), Białorusi (Mińsk, Grodno, Homel), Rosji (Sankt-Petersburg), Ukrainy (Charków, Winnice), Słowacji (Bańska Bystrzyca) oraz Wielkiej Brytanii (Londyn), reprezentujących łącznie 19 jednostek naukowo-badawczych, w tym osiem polskich (UMCS, Uniwersytet Warszawski, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Uniwersytet w Białymstoku, Polska Akademia Nauk, Uniwersytet Jagielloński, Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytet Opolski), sześć białoruskich (Narodowa Akademia Nauk Białorusi, Białoruski Uniwersytet Państwowy w Mińsku, Białoruski Narodowy Uniwersytet Techniczny w Mińsku, Białoruskie Państwowe Muzeum i Archiwum Literatury i Sztuk Pięknych w Mińsku, Grodzieński Uniwersytet Państwowy im. J. Kupały, Państwowy Uniwersytet Techniczny im. P. Suchego w Homlu), dwie ukraińskie (Charkowski Narodowy Uniwersytet Gospodarki Miejskiej im. O. M. Beketowa, Winnicki Narodowy Uniwersytet Rolniczy), jedną słowacką (Uniwersytet Mateja Bela w Bańskiej Bystrzycy), jedną angielską (Uniwersytet Londyński) oraz jedną rosyjską (Wyższa Szkoła Ekonomii w Sankt-Petersburgu).

Konferencję uroczystie otworzył przewodniczący Komitetu Organizacyjnego prof. dr hab. Michał Sajewicz – dyrektor Instytutu Filologii Słowiańskiej UMCS w Lublinie, który przywitał gości oraz podkreślił szczególną rolę kontaktów naukowych w podjętym ponad 20 lat temu przez najstarsze pokolenie polskich białorutenistów dialogu polsko-białoruskim. Życzenia owocnych obrad i twórczych dyskusji przekazał także uczestnikom konferencji wicekonsul Republiki Białorusi w Białej Podlaskiej Siergiej Botwicz, który współpracę polsko-białoruską uznał za ważny czynnik sprzyjający wzajemnemu poznaniu i zrozumieniu, a także za istotny wkład w rozwój dobrosąsiedzkich stosunków bilateralnych. W następnej kolejności głos zabrał wójt Gminy Wisznice Piotr Dragan, który w imieniu władzy samorządowej przywitał gości

oraz podziękował inicjatorom konferencji za wybór Wisznice na miejsce organizacji tak ważnego wydarzenia, budzące zainteresowanie środowisk naukowych nie tylko w Polsce, ale także poza granicami naszego kraju.

W dalszej części obrad plenarnych wystąpiła prof. dr hab. Iryna Bahdanowicz, przewodnicząca Oddziału Krajowego Międzynarodowej Asocjacji Białorusenistów, która w imieniu gości z Białorusi podziękowała organizatorom za zaproszenie na konferencję i zaznaczyła, że losy sąsiadujących ze sobą narodów, Polaków i Białorusinów, od wieków splatały się, co zachęca badaczy po obu stronach granicy do twórczych poszukiwań i nowego oglądu relacji polsko-białoruskich. Następnie uczestnicy konferencji wysłuchali listu prof. dr hab. Niny Barszczewskiej, która podkreśliła, że tegoroczna konferencja, podobnie jak poprzednie z tego cyklu, odbywa się pod znakiem tego, co w dialogu kultur najcenniejsze i składa się na wspólne dziedzictwo polsko-białoruskie.

Obradom plenarnym, podczas których wystąpiło ośmiu prelegentów, przewodniczył prof. dr hab. Michał Sajewicz oraz prof. dr hab. Wiktoria Laszuk z Uniwersytetu Mateja Bela. Jako pierwszy referat pt. *Współpraca Gminy Wisznice z Białorusią* wygłosił wójt Gminy Wisznice Piotr Dragan, który zaprezentował bogatą tradycję współpracy gminy Wisznice i samorządu białoruskiego w zakresie poprawy infrastruktury drogowej, wymiany gospodarczej oraz projektów kulturalnych, oświatowych i edukacyjnych po obu stronach granicy. Następnie zgromadzeni wysłuchali kolejnych referatów – prof. dr hab. Iryna Bahdanowicz z Białoruskiego Uniwersytetu Państwowego w Mińsku omówiła interpretację motywów biblijnych w XIX-wiecznej polskojęzycznej poezji Białorusi, prof. dr hab. Irena Matus z Uniwersytetu w Białymstoku zaprezentowała specyfikę pieczywa obrzędowego na Białostocczyźnie, prof. dr hab. Siergiej Kowalow z UMCS-u przedstawił problematykę narodową w rosyjskojęzycznej literaturze Białorusi i Ukrainy.

Autorzy dwóch referatów podjęli tematykę językoznawczą: prof. dr hab. Wiktoria Laszuk przeanalizowała cechy typologiczne polskiej i białoruskiej literackiej odmiany języka, natomiast prof. dr hab. Feliks Czyżewski z UMCS-u omówił wyniki badań nad leksyką pogranicza polsko-wschodniosłowiańskiego. Z kolei wystąpienie prof. dr hab. Mariusza Korczyńskiego oraz dr Agaty Świdzińskiej zostało poświęcone wrażliwości międzykulturowej studentów pogranicza polsko-białoruskiego.

Po przerwie obradowało pięć sekcji: dwie językoznawcze, literaturoznawcza, historyczna oraz kulturowa. W podsekcjach językoznawczych, którym przewodniczyli prof. dr hab. Alena Rudenka z Białoruskiego Uniwersytetu Państwowego w Mińsku, dr Jadwiga Kozłowska-Doda z UMCS-u, mgr Iryna Hałuzza z Narodowej Akademii Nauk Białorusi oraz dr Marek Olejnik z UMCS-u wygłoszono łącznie szesnaście referatów. Ich tematyka koncentrowała się wokół zagadnień dotyczących polsko-białoruskich wpływów językowych (m. in.: Alena Rudenka z Białoruskiego Uniwersytetu Państwowego w Mińsku, *Беларуска-польскі моўны кантынум у тэкстах Вялікага княства Літоўскага*; Maryna Swistunowa z Białoruskiego Uniwersytetu Państwowego w Mińsku, *Вывучэнне і стаўленне да паланізмаў у беларускім мовазнаўстве*

(40-я гады XX ст. – пачатак XXI ст.); Andżelika Litwinowicz z Grodzieńskiego Uniwersytetu Państwowego im. J. Kupały, *Сістэмная арганізацыя беларускіх дзеясловаў абароны на фоне польскіх адпаведнікаў*), onomastyki na pograniczu polsko-wschodniosłowiańskim (M. Sajewicz, *Przezviska mieszkańców Lewkowa Starego i okolic w powiecie hajnowskim na Białostocczyźnie motywowane imieniem i nazwiskiem nosiciela oraz innych osób*; W. Tratsiak z Uniwersytetu Warszawskiego, *Nazwy własne pogranicza polsko-białoruskiego jako odzwierciedlenie procesów historycznych, kulturowych i językowych*; L. Łabowicz, *Nazwy żon od imienia, nazwiska, przezviska i miejsca pochodzenia męża w gwarach gminy Czyże w powiecie hajnowskim*; M. Kojder z UMCS-u, *Z badań nad antroponimią historyczną pogranicza polsko-białoruskiego*), a także płaszczyzny leksykalnej w wybranych dziełach literackich (Małgorzata Ostrówka z Polskiej Akademii Nauk w Warszawie, *Nazwy roślin w powieściach Floriana Czarnyszewicza*; Iryna Hałuzza z Narodowej Akademii Nauk Białorusi, *Тэрміналагічныя словазборы Язэпа Драздовіча*). W kilku wystąpieniach podjęto kwestie związane ze współczesnym językiem białoruskim (Jadwiga Kozłowska-Doda, *Беларускі «памяркоўны», «цярімы», «талерантны» з пункту гледжання семантыкі і аксіялогіі*; Anna Berenika Siwirska z Uniwersytetu Warszawskiego, *Язык бiałoruski jako symboliczny element współczesnej świadomości narodowej*) oraz badaniami konfrontatywnymi (Agnieszka Goral z UMCS-u, *Osobowe „substantiva masculina” z formantem słowotwórczym „-ant” w języku polskim i białoruskim*).

W sekcji literaturoznawczej, której przewodniczyli prof. dr hab. Iryna Bahdanowicz oraz prof. dr hab. Siergiej Kowalow, wygłoszono dziesięć referatów. Sekcję otworzył Władimir Karotki z Białoruskiego Uniwersytetu Państwowego w Mińsku omówieniem wybitnego przekładu dzieła *Zwierciadło... Polskiemu Narodowi w Moskiewskim więzieniu zgotowano* z dorobku literackiego hetmana Wincentego Korwina Gosiewskiego – od 1652 r. pisarza wielkiego litewskiego.

Literaturoznawcy analizowali wyniki swoich badań nad twórczością Władysława Syrokomli (Żanna Niekraszewicz-Karotkaja z Białoruskiego Uniwersytetu Państwowego w Mińsku, *Patriotyczny program chrześcijańskiego wykształcenia w epice Władysława Syrokomli*) oraz Adama Mickiewicza (Mikołaj Chaustowicz z Uniwersytetu Warszawskiego, *Аляксандар Ельскі як перакладчык Пана Тадэвуша Адама Міцкевіча*), uwagę poświęcono również obrazowi Polesia w literaturze polskiej i białoruskiej (Mikołaj Chmialnicki z Białoruskiego Uniwersytetu Państwowego w Mińsku, *Polesie w polskiej i białoruskiej powieści lat 1918–1939: mit a rzeczywistość*). Z kolei badacze polscy zaprezentowali różne aspekty twórczości Wolhi Ipatowej (Beata Siwek z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, *Na styku historii i legendy. „Czarna księżna” Wolhi Ipatowej*), Jurka Hienijusza (Anna Sakowicz z Uniwersytetu w Białymstoku, *Вобраз роднага ў лірычнай прозе „Жменя слоў крылатых” Юркі Геніюша*), Władzimira Arłowa (Dzmitry Klabanau z Uniwersytetu Jagiellońskiego, *Асэнсаванне спадчыны беларуска-польскай культурнай прасторы ў аповесці Уладзіміра Арлова „Час чумы”*), Mikołaja Rutkowskiego (Natalia Rusiecka z UMCS-u, *Dramaturgia Mi-*

kolaja Rutkowskiego) oraz Iryny Bahdanowicz (Ludmiła Siryk z UMCS-u, *W kręgu twórczości literackiej i prac naukowych Iryny Bahdanowicz*).

Sekcja historyczna oraz kulturowa obradowały pod przewodnictwem prof. dr. hab. Mariusza Korzeniowskiego z UMCS-u oraz dr Wiktorii Boreckiej z Państwowego Uniwersytetu Technicznego im. P. Suchego w Homlu w Gminnej Bibliotece Publicznej w Wisznicach. Członkowie sekcji i wolni słuchacze mieli przyjemność wysłuchać dziewięciu referatów poświęconych tematyce zarówno dawnej (Mariusz Ausz z UMCS-u, *Działalność edukacyjna zakonu pijarów na terenie Białorusi*; Witold Kołbuk z KUL-u, *Formowanie się sieci cerkiewnej na przestrzeni dziejów w granicach współczesnego województwa podlaskiego*; Anna Żebrowska z Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu, *Мінусчына вачамі жыхароў беларуска-літоўска-польскага памежжа*), jak i współczesnej (Wiktorii Borecka z Homla, *Działalność księży katolickich polskiego pochodzenia w Homlu w XX wieku*; Joanna Dworzecka z Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu, *Polska i białoruska tożsamość Kościoła katolickiego na Białorusi. Historia a współczesne dylematy*).

Szczególne zainteresowanie badaczy wywołała działalność Polaków związanych z historią białoruskiej stolicy na początku XX w. (referaty wygłosili między innymi: Mariusz Korzeniowski, *Działalność mińskich Polaków w latach 1917–1918 w świetle publikacji „Dziennika Mińskiego”*; Dariusz Tarasiuk z UMCS-u, *Włodzimierz Dworzaczek – działalność publicystyczna w Mińsku na początku XX wieku*), a także postaci Zygmunta Glogera (Katarzyna Konczewska z Grodna, *Ziemia grodzieńska w badaniach Zygmunta Glogera. Uwagi do pierwszej edycji „Pism rozproszonych” Zygmunta Glogera*) oraz Józefa Ignacego Kraszewskiego (Anna Kołbuk z Lublina, *Wschodnie chrześcijaństwo na Polesiu w twórczości Józefa Ignacego Kraszewskiego*).

Zwłaszcza Józef Ignacy Kraszewski na długo pozostanie w pamięci uczestników konferencji, a to za sprawą sentymentalnej podróży do oddalonej o 15 km od Wisznic siedziby rodziny pisarza w Romanowie. Dzięki wieloletniej i żmudnej restauracji kompleksu dworsko-pałacowego budynek, w którym od pięćdziesięciu lat funkcjonuje muzeum, zachwyca atmosferą drugiej połowy XIX w., kiedy to Romanów znany był jako kraina dzieciństwa wielkiego pisarza oraz miejsce, gdzie Kajetan Kraszewski, brat Józefa, zgromadził wielką bibliotekę i niezwykle interesującą kolekcję dzieł sztuki. Uczestnicy konferencji podziwiali nie tylko wystrój dworu, ale także spacerowali po parku utrzymanym w stylu włoskim, w którym znajduje się zabytkowa kaplica pod wezwaniem św. Anny.

Tegoroczna edycja Międzynarodowej Konferencji Naukowej *Polsko-białoruskie związki kulturowe, literackie i językowe* zgromadziła filologów (literaturoznawców i językoznawców), historyków, socjologów, etnografów, religioznawców. Wyniki swoich badań zaprezentowali zarówno uznani, zasłużeni dla dialogu polsko-białoruskiego naukowcy, jak i badacze rozpoczynający karierę naukową, często pracujący poza jednostkami naukowo-badawczymi. Naukowe spotkanie sprzyjało konsolidacji polskiego i białoruskiego sławistycznego środowiska badawczego oraz pozwoliło nakreślić kierunki dalszej współpracy między przedstawicielami różnych ośrodków na-

ukowych po obu stronach granicy. Tradycją organizowanej naprzemiennie w Polsce i na Białorusi konferencji jest życzliwa, sprzyjająca zwłaszcza młodym naukowcom, atmosfera oraz podejmowanie przez referentów dotąd niezbadanych lub mało opracowanych zagadnień. Jak co roku wszystkie wystąpienia wywołały ożywioną dyskusję. Organizatorzy planują publikację wygłoszonych na konferencji referatów w roczniku *Studia Białorusnistsyczne* – czasopiśmie naukowym wydawanym przez Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie.

Agnieszka Goral